

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 8

OKTOOBER 1938

5. AASTAKÄIK

Trükistöörite vastus palgaalammäärade kohta

Allpool avaldame Eesti Trükistöörite Ühingu kirja sisu, milline saadeti liidule seisukohaste läbirääkimiste tulemusena ülemaalse palga- ja töötingimuste korraldamise asjas. Kirjas toodud seisukohad on kohustuslikud igale trükistöörile, kes kuulub eesti trükistöörite perre:

„Töölise palgad tuleb viia nädalapalga alusele, kusjuures palga tuleb maksta ka nädalapäevadele langevate pühade eest. Palga minimaalmäärad on: masinaladujail, tsinko- ja litograafidel — 19 krooni; ladujail, trükkijail, köitjail — 18 krooni; meesabitöölisel — 15 krooni; pealepanijail — 13 krooni; naisabitöölisel — 11 krooni nädalas. Need palgamäärad on arvestatud I rajooni (Tallinn ja Nõmme) kohta, kuna II rajoonis (Pärnu, Rakvere, Tartu, Viljandi, Võru) on palgamäärad vastavalt 1 kroon ja III rajoonis (siin loetlemata kohad) vastavalt 2 krooni väiksemad. Teises ja kolmandas rajoonis on naisabitöölised jagatud kahte liiki, kusjuures teine liik naisabitöölisi saab 2 kr. vähem palga kui esimeses liigis (s. o. II rajoonis 8 kr. ja III rajoonis 7 kr. nädalas). Minimaalpalkade makspanek ei tohi halvendada palga- ja tööolusid seal, kus need praegu on paremad. Palgalist suvepuhkust saavad töölised ajavahemikul 15. aprillist kuni 15. oktoobrini, kusjuures 1 kuni 1,5 aastat töötanud tööline on õigustatud saama puhkust 7 päeva, 1,5 kuni 3 aastat töötanud tööline — 10 päeva, üle 3 aasta töötanud tööline — 14 päeva. Puhkust ei või asendada rahalise tasuga ja võib katkestada kõige rohkem üks kord pärast ühenädalast kestvust, katkestamise võimalusest töölisele puhkuse algul ette teatades. Õpilasi võib pidada kehtivate seaduste kohaselt. Õpilasele maksetav tasu peab suureneva iga poolaasta järele.“

Nagu näete, on siin lahendatud kõik Teie poolt esitatud küsimused, välja arvatud Teie kirja p. 7 („Abitöölised palgatakse vaid neile töödele mis pole

seotud kutsetöoga, täites vaid selle kutsetöö kõrval-ülesandeid“), missugust küsimust meie läbirääkimistel kord ainult mööda minnes on puudutatud, kuid mingeid kindlaid seisukohti võetud ei ole.

A. Veiler
esimees.

H. Mits
asjaajaja.

P. S. Siinjuures juhime Teie tähelepanu veel sellele, mida kõneleb meie ringkiri eelpooltoodud töötingimuste makspanemise kohta:

„Juba ringkirjas nr. 5 tähendati, et tööolud tuleb korraldada vastavalt tehtud otsuseile. Läbirääkimisel Eesti Trükistöölise Liidu esindajatega on aga selgunud, et mõnes kohas pole seda ikka veel tehtud. Juhatus rõhutab, et 1. oktoobriks tuleb igal pool teostada trükistöörite päeva poolt vastu võetud otsused. Ühtlasi peaks olema ka selge, et trükistöõde tariifi kindla kehtimise ja püsimise aluseks on reguleeritud töötingimused ja normeeritud palgamäärad.“

H. Mits
asjaajaja.

NUMBRI SISUS:

Trükistöörite vastus palgaalammäärade kohta / Võitlus öötöö sisseadmise vastu / Tartu trükistöölised uues kodus / Öötöö ja trükistööliskond / Palgapoliitika Nõukogude Venemaal / Suurt meretäit sinisilmi... / Ungari palgaalammäärad seadusandluse kaudu / Seadusandlik minimaalpalkade korraldamine / Demokraatlike põgenike hoolekanne / Meie organisatsioonidest / Välismaine ringvaade / Tehnilised uudised / Kirjut maailmast

Võitlus öötöö sisseseadmise vastu

POLE mitte palju aega tagasi, kui päevakorrale kerkis öötöö sisseseadmine ajalehtede töö alal. See oli vast paari aasta eest. Tõllal lahendati see küsimus siiski soovitud suunas — öötöö jäi tulemata. Vastavad huvijorganisatsioonid — nende hulgas nii ajakirjanike kui ka trükitöölise liidud — protesteerisid öötöö vastu ja küsimus langest päevakorrast.

Oktoobri algul kerkis küsimus uuesti üles ja öötöö pandi üldiselt kehtima.

Milles on küsimus? Meil ilmub praegu Tallinnas kolm mõeldavat päevalehte — „Rahvaleht“, „Päevaleht“ ja „Uus Eesti“. „Rahvaleht“ ilmub omal ajal kolm korda nädalas, kuid „Vaba Maa“ sulgemise tõttu on ta hakanud ilmuma iga päev, ja seda hommikul ajal, murdes senise traditsiooni ajalehtede ilmumise alal, s. t. lõuna paiku. Ei saa öelda, et „Rahvalehe“ hommikune ilmumine oleks lehe tiraažile halvasti mõjunud — vastuoksa, see on tõusnud. „Uus Eesti“ on ajalehti, mis pidevalt on püüdnud suurendada oma tiraaži — selleks on „Uus Eestil“ arendatud välja kaunis suur propaganda võrk ja levitajate kogu — siiski pole ta suutnud omandada juhtivat seisundit ajalehtede alal — ka „Rahvalehega“ võrreldes mitte. Olles julgustatud „Rahvalehe“ menust ja tahtes „Rahvalehele“ võistlust pakkuda, on „Uus Eesti“ tahtnud ilmuda ka hommikuti. On loomulik, et kui juba kaks suuremat päevalehte hakkavad ilmuma hommikul, siis pole ka „Päevaleht“ huvitatud enam lõunases ilmumisest — nii tekkis ühisfront ajalehtede ilmumiseks hommikuti. Täheandab — kogu küsimus on asetunud ärilistel kalkulasioonidel.

Seevastu ajalehtede hommikune ilmumine valmistab raskusi selle lehe ilmutamisel töötavale personaalile — eeskätt ajakirjanikele ja trükitöölisele. Leht ei saa muidu hommikul valmis, kui selleks ei tehta öösel tööd — enne ajakirjanikud, siis trükitöölised, murdjad, ekspeditsioon jne. Teiste sõnadega — ärilistel kalkulasioonidel tahetakse tervel kogul inimestel rikkuda öörahu ja loomulik puhkeaeg, ja seda pidevalt. „Rahvalehe“ ilmumisel on seatud siiski vahetused sisse — inimene töötab vaid iga nädala tagant öötööl — teised lehed tahavad seda üldistada ühele vahetusele. Ei saa, näiteks, ajakirjanikel kõne allagi tulla vahetustöö.

Ajakirjanikud, samuti ka trükitöölised, pöördusid protestiga nii sotsiaal- kui ka peaministri poole, kuid öötöö viidi siiski üldiselt läbi.

Trükitöölised lähtuvad järgmistest seisukohtadest protesti esitamisel:

Öötöö kui seesugune, eriti pideva iseloomuga, on tervistappenev, kuna inimese normaalne puhkeaeg on mõeldav ainult öösel. Päevasest magamisest ei tule midagi välja — ega ometi tohi sel ajal muuta korterit magamiskambriks, ja pealegi pole see puhtpraktiliselt mõeldav: perekond, naabrid — kõik need segavad rahulikku und. On iseendast mõistetav ka kahju, mis sünnib öötöoga perekonnale. Iialgi pole perekonnaisa vaba oma perekonnale, alati jääb disharmoniline olukord kestma — rikkudes kõikide kodakondsete tuju ja luues närvilise õhkkonna. Öösel töötamisel muutub inimene tülinuks, tal kaob huvi seltskondliku tegevuse vastu — täpselt nagu orjuseajal öösel töötanud rehepappidel. Kas siis meie peaksime ihkama tagasi vana aega, mille vastu mässati ja toodi ohvreid?

Öötöö sisseseadmise kavatsus kiirel kujul pole kooskõlas seadustega. Siin pole peetud silmas kehtivaid seadusi töölepingu uuendamise alal. Kui trükitöölised seab sisse uue töökorra, peab ta selleks muutma sisekorra määrusi, neid muuta saab alles läbi rääkides töölistega ja tööinspektori poolt kinnitatud kujul — see võtaks nädalaid aega ja oleks seadusepärane. Käesoleval korral seda tehtud pole. Meil kehtib Laste, naiste ja alaealiste öötöökeelu seadus. Ometigi ekspeditsioonitöödel, ajalehtede müügi alal jne. haaratakse kaasa terve rida naisi ja lapsi, kes paratamatult rikuksid seadust. Kannataks ka Pühade ja puhkepäevade seadus, kui ka Tööstusettevõtete nädalapuhkepäevade seadus, kuna töömenetlus paratamata kutsuks esile nende seaduste rikkumise. Mis kasu oleks ka sotsiaalministri poolt antud pühapäeva-töö keelamise määrusest, mis omal ajal kehtima pandi — öötöö tarvituselevõtmisega kaoks ka see määrus. Nii on puhtseaduslikust küljest terve rida takistusi ja vastuseletusi ning öötöö sisseseadmisele peaks vaatama kui aktile, mis poleks tänapäeval soovitatav ühiskondliku rahu säilitamise mõttes.

Oma märgukirjas härra peaministrile ja sotsiaalministrile Eesti Trükitöölise Liit seadis ülesandeks, et kaotataks pidev öötöö trükitöölisedes ka seal, kus seda praegu tehakse. Kui öötöö siiski on vajalik, siis teha seda vaid erakordselt ja ületunnitöö näol ja normaaltööajaks lugeda vaid päevane tööaeg.

Nagu sellest näeme, on liit omalt poolt laendatud nõudmisi öötöö keelu asjus, kuna praegune poolik olukord võimaldab ikka mõne aja pärast küsimust uuesti puudutada. Selle vältimiseks oleks tarviline üldine öötöökeeld trükitööstuses.

Tartu trükitöölised uues kodus

Laupäeval, 10. septembril, avas Tartu Trükitöölised Ühing piduliku koosviibimisega oma uued ruumid. Seega on nüüd ühingu korteriküsimus lahendatud, organiseeritud trükitöölise enamuse ammune soov täitunud ning liikmete keskel lahkkelisid tekitanud põhjus kõrvaldatud.

Keskliidu ruumidest lahkumine põhjustas ühingu aastapeakoosolekul elavat sõnavõttu. Meie liikmest pere konservatiivne osa (neid oli küll ainult mõningad) püüdis veenda, missugusele libedale teele läheb ühing selle sammuga. Nende poolt opereeriti ka numbriliste andmetega, millistega ennustati tulevikus ühingule otse hukku ja majanduslikku pankrotti. Veel küsiti, milleks vajame suuremat korterit, kuna varemadel aegadel trükitöölised koguni ilma korterita (põranda all!) olid kanged mehed? Kardeti laulu- ja mänguseltsiks muutumist ning leiti, et ainult Filosoofi tänaval suudame olla seesmiselt tugevad, mujal aga lendame laiali nagu haganad tuules.

Kuid hoolimata neist kõhklemisist peakoosoleku suur enamus tegi oma otsuse: ühingu juhatuse astugu kiires korras samme uute ruumide leidmiseks.

See oli resoluutne otsus. Sellega Tartu trükitöölised näitasid oma organisatsioonilist valmisolekut ja üksmeelt vajalisel korral ise end aidata.

Koos Keskliiduga uutesse ruumidesse mineku vastu ei olnud. Kui Keskliit oleks endale avarama korteri üürinud, rohkem kesklinna, oleksid ka trükitöölised nendega kaasa läinud.

Kuid hoolimata meie korduvaist tähelepanujuhtimisest korteri halvale asukohale, mis on takistuseks meie ühingutöö edukusele, ei suudetud sealt-poolt leida uusi ruume ega olnud ka tulevikus näha selle küsimuse mingit lahendust. Näiliselt Keskliit tundis vähe huvi korteriküsimuse vastu ja meie peakoosolek tegi sellest oma järelduse.

Nüüd küsime, kas oli see samm vajaline ja milleks?

Mitte seltsi rahaline külg polnud senini takistuseks uute ruumide muretsemisel, vaid olles paljude aastate jooksul harjunud halva korteriga, polnud ettevõtlikkust uue muretsemiseks. Meie kahe-toaline kitsas ruum ei võimaldanud isegi veerandil osal liikmest koos käia. Ka ei suudetud tähele panna, et ühingu kultuuri- ja organiseerimistöö sellepärast kannatas.

Ühingu korteriprobleem tekitas mõttevahetust kogu Tartu trükitöölise peres. Püüti näidata ka „Trükitöölises“, nagu üüriks ühing ainult huviringide elustamiseks endale avarad ruumid, et siis nende abil uusi liikmeid juure tõmmata.

See seisukoht oli ekslik, nagu mitmed teisedki, mida koosoleku rõhuv enamus tagasi tõrjus.

Küll räägiti avarate ruumide paremusest huviringide tegevuses, kuid need, kes hääletasid ühingu lahkumise poolt, ei teinud seda ainult huviringide elustamise pärast, ka mitte uute liikme juuretõmbamise usus nende kaudu, vaid äratundmises, et meie ühing vajab ajakohast korterit, mis vastaks trükitöölise tänapäeva kultuurilisele ja sotsiaalsele nõudele.

Huviringide tegevust ei saa ette määrata. See on olnud üksiku liikme erihuvist ja soovist olla ringis tegev. Liikmete huvide lakkamise korral ring on sunnitud oma tegevuse lõpetama. Seda olukorda teades, ei või ühing nii tähtsat ülesannet kui on uute liikmete organiseerimine ainult huviringide tegevusele rajada.

Edasi: peame tunnustama, et meie ei kolnud mitte üksi uute liikmete pärast. Ei. Ka meie vanad liikmed vajavad õhku ja avarust, viibides koos armsaks saanud ühingu ruumides. Samuti vajavad seda tegevliikmed, kes aastaid ohverdanud oma vaba aega, olles valvel Tartu trükitöölise töö- ja palgatingimuste heaolu pärast, sealjuures aga pidanud peale tolmuse tööpäeva veetma pikki öhtuid ühingu viletsate ruumide ebatervislikkus õhus.

Ka on arvamsi, nagu oleks kallima korteri võtmine asjata raiskamine, et nende summadega võiksime pigemini tõsta abinorme, suurendada tagavara-kapitali jne. Ja veel on seisukohti: mida rikkamad me oleme, seda kindlamini taotleme oma eesmärki.

Et see aga alati nii ei ole, toon mõningaid näiteid.

Meie kutseühingu peamiseks ülesandeks on palgaküsimuse lahendamine ja töötingimuste korraldamine, samuti sotsiaalse ühistunde kasvatus ja vajalise kultuuritöö edendamine. Oleme selles töös tõusu- ja mõõnaaegu üle elanud. On võite ja kaotusi olnud. Uskusime võidusse, kui suudame võitluse korral liikmeid rikkalikult abistada. Uskusime, et rahapuudus on ainukeseks takistuseks.

Kuid tõeliselt oli teisiti. Just siis, kui võitlesime kehvast varustusega, olime võidukad. Niipea aga, kui varustus muutus rikkalikuks, pidime vastu võtma kibeda kaotuse.

Sellest näitest võime järeldada, et meie eesmärgiks ei või olla ainult kapitali kogumine.

Pealegi nüüd, mil liikmete abistamine tööpuuduse, invaliidisuse jne. puhul on koondatud liidu kätte, võivad ühingud hoopis stabiilsemalt töötada oma eelarve piirides. On väldituid üllatused, mis nii sageli kogu ühingute töökava segi paiskasid.

Seega: kui oleme oma kohustused liidu fondide vastu täitnud ning omame veel väikese tagavara-kapitali, võime ülejäänud summad kulutada liikmete kultuuriliste vajaduste peale.

Teame, kui puudub üksmeel ja ametiühinguline distsipliin, siis ka kõrged abinormid ega suured toetussummad ei suuda viia meie asja edasi.

Võib-olla ka seepärast tuleb meil ümber hinnata nii mõningaid tõekspidamisi, mis olid senini domineerivad.

Meie lahkumise puhul Keskliidu ruumidest püütakse meid tectavate ringkondade poolt süüdistada Tartu ametiühingute ühisrinda lõhkumises. Säärase süüdistused tõrjun kategooriliselt tagasi.

Trükitoölise organisatsiooniline tunne on alati tugev olnud ja on seda ka praegu.

Juba siis, kui keskliiduline koondus veel ei eksisteerinud, sammusid trükitoölised tööliikumise eesotsas ja püsivad ka tulevikus samal positsioonil. Millegi muu pärast ei lahkunud meie, kui ainult oma ühingu tegevuse reorganiseerimise pärast. Mitte ruumid ei tohi olla tööliikumise moodupuuks, küll aga ametiühingute seesmine distsipliin ja sotsiaalküsimuste käsitlemine.

Ning lõpuks. Peaegu 25 aastat on ühing olnud juhiks Tartu trükitoölise perele tema eluvõitluses, omades seljataga rasket, kuid tulemusrikast tööd. Ja nüüd, kus ühing omab uued, ajakohased ruumid, peab ka töö muutuma senisest veelgi intensiivsemaks. Ainult ilusa dekoratsiooniga ei suuda meie oma sihte saavutada, küll aga kindlustab seesmine väarikus meie töö edu.

V. Ploom.

Oötöö ja trükitoöliskond

Oötöö üldine kasutamiselevõtmine on äratanud suurt pahameelt trükitoöliskonnas. Iseäralik oli selle kehtimapanek. Ajalehtede väljaandjad viisid selle läbi lihttulemise korras, ilma et oleks nõutud asjaosaliste organisatsioonidega ja kaalutud selle sammu laiaulatuslikke tagajärgi. Trükitoölise olukorrast välja minnes on see samm töötingimuste halvendamine. Ometi teame, et kehtiva Töötülide lahendamise seaduse alusel tuleks niihästi halvendamisest kui ka palga- ja töötingimuste parandamisest, kui üks pooltest — tööandja või tööline — nõus pole, allutada kehtivale seadusele, kuulutades töötüli. Trükitoösturid seda pole teinud, vaid on viinud oma tahte vägivaldselt läbi. Samuti teame, et 1. oktoobrist kehtiv üleriigiline kokkulepe ei näinud ette seniste töötingimuste halvendamist ja seepärast tuleb oötöö sisseviimise akti arvestada kui kokkuleppe rikkumist.

Trükitoölised on arusaamisel, et märgukirjade ja protestide esitamisega siin pole palju ära teha. Selleks on näiteid, kus märgukirjad saadeti niihästi härra Peaministrile kui ka härra Sotsiaalministrile, samuti „Päevalehe“ ja „Ühiselu“ trükikodadele, kuid küsimus laheneb siiski kahjulikus suunas.

Seepärast trükitoölised asusid otseselt võitlema ka oma huvide kaitseks ja pühapäeval, 23. oktoobril, peeti kolme trükikoha — „Päevalehe“, „Ühiselu“ ja „Vaba Maa“ — tööliste üldkogu koosolekud. „Päevalehe“ koosolekul, millel puudus kvorum ja mis pärast peetakse uus koosolek, siduvaid otsuseid ei tehtud, küll aga sündis see teistel koosolekutel.

„Vaba Maa“ tööliikumine otsustasid alustada töötüli, samuti ka „Ühiselu“ tööliikumine, võttes aluseks terve rea nõudmisi nii palgaolude parandamiseks kui ka oötöö tasumäärade kõrgendamiseks ja oötöö normide reguleerimiseks. Ei ole kahtlust, et sellega ühinevad „Päevalehe“ tööliikumine, samuti on juba „Postimehe“ ärijuhatus väljendanud: „Meie ei tahtnud oötööd ja meie ei pea ka esimesed olema soodustuste loomiseks teistele ajalehtedele kui ka töölisele.“

Tuleb märkida, et „Postimees“ on sel alal tõesti head tahtet ilmutanud.

Nii näib praegusel ajal küsimus tõstetud olevat, mis haarab umbes 400 töölise, seega osutades väga tähtsaks ja akuutseks. Kahju vaid, et seda võitlust oleks suudetud vältida, kui oleks arvestatud ka töölise, mitte aga paljalt käsu korras talitatud.

Äga loodame, et hea tahtega saadakse üle raskusist ja olukord laheneb mõlemaid pooli rahuldavalt.

Käskkirjade kogud

Käskkirjad moodustavad tänapäeval suuremates raamatukogudes eriosakonnad. Pariisi rahvusraamatukogus oli 20. aastaja algul vaid 80.000 säilinud käskkirja, 1930. a. juba 125.000. Sellega on Pariisi raamatukogu suurimaid maailmas käskkirjade alal. Sellele järgneb Briti muuseum Londonis, siis Bodleiana Oxfordis, Brüsseli, Leningradi, Berliini, Müncheni jne. raamatukogud.

Palgapoliitika Nõukogude Venemaal

Keegi Šveitsi kolleeg töötas masinaladujana Nõukogude Venemaal ja jagab oma muljeid ajakirjas „Le compositeur a la machine“. Toome huvitavaid väljavõtteid artiklist palgapoliitika üle:

— Ei ole võimalik välismaalasele anda üldpilti venelaste palgaväärtusest. Kui meil, välismail, tahetakse võrdlust luua ühe või teise töölise palga reaolväärtuse üle, siis on selleks küllalt lihtsaid mõõdupuid. Võõras, kes tutvub venelaste palgaoludega, peab siin kasutama mitmesuguseid teisi abivahendeid. Meil on perekonnapea teenistus ainuke tuluallikas, millest elatakse ja kaetakse kulud. Nõukogude Venemaal perekonna teenistus moodustub mõlema abikaasa teenistuse kogusummast, millele lisandub veel laste teenistus, kes töövilimiseks on saanud. Elutarvete hinnad ei esine mitte üheväärseina. Kui riidekaup tundub meile liig kallis, siis, näiteks sõidukulud on kaugelt odavamad kui meil. Muidu aga on vähemtähtsate kaupade hinnad samad mis meilgi. Edasi peab arvestama, et vene töölise teenistus on vabastatud maksudest sotsiaalsete ja hoolekandelistel kulude heaks nagu haigus-, õnnetus-, invaliidsus-, elukindlustus jne. Samuti on suurtes käitistes rahva-söögimajad (mitte vahetada meie söögimajadega!), milles antakse tervislikku ja rikkalikku toitu igale töölisele mõõduka hinnaga. Korteriüürid arvestatakse protsendi alusel ja selleks rehkendatakse palgast 10%.

Küsisin ühelt mehelt:

— Milline on käsiladuja palk?

— „Isvestija“ trükikojas teenib laduja 300—550 rubla kuus, olenedes töökategooriast kui ka kutselisest tähtsusest.

— Ja masinaladuja?

— Tükitööl olev linotüübil laduja saab miinimumiks 1000 tähe eest 15,84 kopikat ja töö intensiivsuse tõusul vastavalt juuremaksu. Kuuteenistus kõigub 360—800 rubla vahel.

— Nagu oleks siiski vähe? — kahtlesin.

— Teie ei tohi unustada, et palgatõus on kestmas ja aasta-aastalt paranenud. Nii sai 1928. a. tubli laduja 101 rubla, 1934. a. — 162 rubla, 1935. a. — 240 rubla ja 1936. a. juba 300 rubla kuus.

Käisin trükikoja juures asuvas söögimajas. Toit kantakse ette naisteenijate poolt. Menüüst olgu järgmist: supp — 22 kopikat, aedvili — 44 kop., sealiha kottlett — 1.76 rubla, puuvili 37 kop. ja dessert vabal valikul 26 kop., seega on üks lõuna kokku 2.79 rubla. Sama toit maksab restoranis 5—6 rubla, seepärast sööb vene tööline meeleldi käitise söögimajas. Nagu sellest nähtub, on sää-

rane odav toitmine — 300 rubla kuus — teenivale töölisele tõesti hädavajaline, vastasel korral ei suudaks ta end elatada. Aga neile, kes teenivad enam, pole see enam hädasohtlik. Nii, näiteks, leidisin, et kõik hotellid olid kuni 80% täis külalisi — vabrikumehi.

Imestasin:

— Kuidas on teie töölisel võimalik selliste tulude juures elada kallides hotellides, kus kõik on „apteegi-hinnas“.

— Oo, seal elavad insenerid, tehnikerid ja stahhaanovlased, kelle kuu keskmine tulu on 1000—3000 rubla.

— Niisiis, omaette kodanlaste klass? — mui-gasin.

— Ei sugugi. Selline eelistatud olukord on tingitud vaid suurest teenistusest. Te tahate öelda, et Venemaal on samuti eelistatuid, nagu igal pool? Siin on siiski tähelepanu vääri-vähe, kuna kõnealla tuleb mitte aastakupongist saadav tulu, vaid sissetulek. Igaühele meist on võimaldatud vastava maksuta kooli ja õpetuse kaudu oma sotsiaalset olukorda parandada, rakendades energiat ja tahte ühiskonnale kasuliku töö tegemiseks suurimal määral. Meil pole neid, kes laiate hulkade asemel saavad elada luksuslikult, vaid seda suudab iga inimene vaid enda loova töö najal.

Kuldjuubilar Jaques Schlumpf

Rahvusvahelise Trükitoöliliste Liidu esimees Jaques Schlumpf pühitses septembris 50-aastast kuulumist Šveitsi Trükitoöliliste Liitu.

30-aastaselt valiti S. trükitoöliliste liidu sekretäriks, s. o. 1900. aastal. Seega on ta liidu sekretäriks juba 39 aastat. Rahvusvahelisest tööst hakkas S. osa võtma 1901. aastal, kus ta esindas trükitoöliliste liitu Lukerni kongressil. 1919. aastal valiti S. Rahvusvahelise Trükitoöliliste Liidu esimeheks, millisel kohal ta on püsinud senini.

Soovime kuldjuubilarile õnne!

Shakespeare raamatutrükkalina

Shakespeare'i — kuulsalt inglise näitekirjaniku ja luuletaja — elulugu on uurinud paljud teadlased. Nüüd on teadusemehed kindlaks teinud, et Shakespeare oli omal ajal ka raamatutrükkal. 1580. ja 1592. aastate vahel on S. õppinud praktiliselt musta kunsti. Selle tõenduseks tarvitseb vaid viidata rohkem kui 500 kohale tema luuletusis, millised vihed võivad põlvneda üksnes mehelt, kes tunneb täieliselt trükiteed.

Suurt meretäit sinisilmi

Vastuseks A. Ojalale

Lugedes A. Ojala artiklit eelmisest „Trükitöölistest“ tekitab see kirjutus mitmesugust hindamist.

Allakirjutamu on aastaid tegelnud kultuuriküsimustega ja liikmete kaasatõmbamisega väljaspool ühingut.

Näib, et praegusaja inimene on muutunud liig individuaalseks, et teotseada kollektiivselt. Vahest ka pinnapealseks. On kuidagi mugandatud olukorda, ning sellest nagu ei viitsitagi lahkuda. Saavutusvaeva pälvib vaid pooliti ise sülle langev hüve. Muu kõik on pikaajaline ajaraisk, mis ei sobi 20. sajandi temposse. Samuti too tempo ei lase inimest süveneda millessegi, kuigi inimene omaks selleks tahtmist.

Neist tõigust peaks Ojala olema küllaldaselt teadlik. On seega mõttetu tormata noorukina verekohinaga kõrvus (lippude müha) ja südame metsikult tagudes (trummipõrin) barrikaadile ning hüüda paatosega nagu poeet Heine: „Suurt meretäit sinisilmi...“, ähmis märkamata, et saavutatud sinisilmad on siniseks löödud.

Äga laskume üllast poeesia kõrgusist taas maamunale. Püüame lahata ja tunnetada Ojala kirjutise taotlusi.

Algame lahkamist taanete järgi. Esimene räägib passiivsusest, millele juba vastasin. On juttu veel mingeist „joomapidudest“, mis olevat ainukesed „tõmbenumbrid“. Tõik on, et ühingu suurim „joomapidu“ — aastaball — lõppes puudujäägiga. Nii et ei tõmba isegi see.

Teine taane tsiteerib Kruusteed: „Meid, trükitöölisi, peab ühendama ühine kutse... ilma iga-suguse poliitilise maailmavaateta“. Ojala lisab: see pole nii. Tähendab: poliitika peab olema. Äga miline? See selgub Ojala artikli lõpust. Tõo poliitika ei paelu. Ka töölisel on õigus ja kohus olla eestlane.

Kolmas taane valgub kaosesse. Kord emmatakse RAL'i, süleldakse mingeid „domineerivaid maid“, loetellakse rida riike sinna otsa ning üle selle romantika paistab hardalt hariduse ja ametiühingulise hariduse hõbekuu. — Kuid — me võime olemasolevad ametiühinglased koolitada ülitargaks nii üld- kui ka ametiühinguliselt teadmisis. Mida äga teeme nendega, kes ei tule ühingusse, ei milgi teel? Teiseks: ei küsita praegu, äga vist ka tulevikus, kui suur on töölise haridus. Esikohal on tööoskus. Seega olgu eesõigus kutseharidusel. Seda taotleb meie haridusministeeriumgi, luues üha uusi ametkoole. Jalustrabav on äga sama taande lõpp-lause — „Tööliskonna hariduslik tõus on ka tema majanduslik tõus“. Milleks siis veel vaja klassiloteriid? Ülikoolilõpetajaid-miljonäre meil ju külluses!

Neljas taane on üpris kuri ringidele. Need olevat äga „surnukslöömise“ ringid. Äga ma arvan: nad löövad siiski äga kasulikult surnuks. Et kirjanduse-, kunsti- sotsiaalteaduse või mõni muu „üllas“ ring hõlmaks enam inimesi kui senised ringid on naaivne arvamus. Kui säärase alade viljeldamine ei paelu juba keskkoolest vastavat äratust saanud noori mujal, millist huvi tunneme neist siis meie. Meie praktilisele meelele tunduks pigem see äga surnukslöömisena. Teiseks võiksid mingid suuremad õpingid ja kursused evida elujõulisust vaid 5—6-tuhandeliikmelisis ühinguis. Vast seal leidub hulga seas vastavahuvilisi isikuid. Väiksemaile ühinguile on säärase üritused juba majanduslikult ületamatud.

Viies taane teeb pantrihuppe tsacri-Venemaale, satub seal „põranda alla“, elab üle revolutsiooni ja hävitab siis äkki Venemaal kirjaoskamatud. (Vist tapab maha.) Meil Eestis olid igatahes kirjaoskamatud kadunud märksa ennem kui Venemaal. Ning need, kes veel kisuvad meil kirjaoskuse taset alla, ongi venelased.

Kuues taane sumab endiselt neljanda taande lõpu sogaes vees. Ojalale ei ole selge, mis on haridus, mis töointelligents. Seletame talle siis seda. Mõni insener võib olla ala alal äärmise spets — töointelligent, kui nii öelda. Haridust kui niisugust ei pruugi tal üldse olla. Kuigi ta evib ülikooli-diplomi, on see vaid ühe piiritletud ala lõpetamise tunnistus. Haridus selle sõna üldmõttes on hoopis midagi muud. Just spetsialiseerunud töölisel võib olla rohkem vaba äga enda harimiseks. Seega tuleb Ojala vastavat lauset lugeda tagurpidi.

Viimase taande ahastuse- ja hingehaavadele olgu palsamiks teadmine, et seni veel teised ametiühingud pingutavad meie tasemeni jõudmiseks. Äga meiegi vahepeal peatu. Küllap tallame meiegi tõusuteed, kuigi sõltuvuses ägast ja tema vaimust.

Kui trükitöölised oleksid vabad vahetusetööst ja just tegevushooajal esilduvaist ületundidest, küllap siis tuleksime toime enamagagi kui oleme suutnud seda seni.

Eeskätt äga peame kasvatama töölises endatunnet ja -väärust, mis on ka ametiühinguline nõue.

Henn Raiglo.

Sõja- ja rahuastad

„Popolo d'Italia“ koostas statistikat sõja- ja rahuastast, võttes aluseks aastad 1496 enne Kr. s. ja kuni 1860 p. Kr. s. Selle alusel leiab leht, et nimetatud ajavahemikul oli 221 rahuastat ja 3130 sõja-aastat. 1500. aastast kuni 1860. aastani sõlmiti üldse 8000 rahulepingut!

Ungari palgaalammäärad seadusandluse kaudu

On palju vaidlusi, kas palkade alammäärad panna kehtima vabatahtliku kokkuleppe kaudu töövõtjate ja tööandjate organisatsioonide vahel või kasutada selleks kindlamat moodust — riigi seadusandlust. Meid peaksid huvitama selle ala kogemused Ungaris.

Ungari tööstusminister on juba hulk tööstusala-
sid arvanud minimaalpalkade süsteemi alla, millised kehtivad 48-tunnilise tööädala kohta. Minimaalpalkade alla arvamine sünnib sellekohase ettepaneku põhjal, mille esitab töökamber ja vastavalt loodud komisjonid, kes uurivad igakülgset esitatud küsimust ja arutavad seda tööstuse seisukohalt. Tööminister kinnitab selle oma otsusega ja peale ametlikus lehes avaldamist hakkavad minimaalpalgad kehtima vastaval tööstusalal.

Minimaalpalkade kehtimapanek sünnib kutsealade järgi. See aasta pandi kehtima minimaalpalgad seadusandlikul teel ka paljundustöödel, s. o. trükiteöstuses. Minimaalpalgad omasid kehtivusjõu Budapestis 8. märtsil, kuna provintsis sündis see 20. juunil. Minimaalpalgad jagunevad omakord kategooriate järgi, vastavalt maakondadele ja linnade asukohale, seega pole nad ühtlased.

Seadusandlikul teel kehtima pandud minimaalpalgad on kohustuslikud eeskätt neile trükikodadele, kes pole tunnustanud organisatsioonide vahel loodud minimaalpalgu tariifide alusel. Kui võrrelda valitsuse poolt kehtima pandud minimaalnorme, siis võrreldes organisatsioonide vahel loodud tariifidega on need provintsis 6% ja Budapestis 15% madalamad.

Allpool toome mõningad arvud minimaalpalkade kohta Budapestis, kusjuures need arvud kehtivad vaid raamatutrükikodade kohta (ajalehtedel on kõrgemad):

Amet	Valitsuse alammäär	Organisat. alammäär
Laduja, trükkija	53.—	62.—
Masinaladuja	62.—	73.—
Laduja-korrektor	56.—	66.—
Roto-masinameister	62.—	73.—
Pealepanija	25.—	31.—
Abitööline	31.—	38.56

Ülaltoodud arvud on toodud ungari pengödes, eesti rahaga võrreldes tuleb arvestada 1 pengö = 70 senti. Arvestatud 48-tunnilise tööädala eest.

Neile töölisile, kes töötavad ajalehtede alal või teevad seda öösel ja segaajal, on ette nähtud kõrgemad tasumäärad.

Ungarlased ise arvavad, et valitsuse poolt kehtima pandud palgaalammäärad võimaldavad organisatsioonile tugevamat vastupanu tariifide alt väljapugenud trükikodade vastu võitlemisel ja hoiavad emale ka blokeeritud trükikodade hindade allalõmismise hädarohu. Ainult kahetsetakse, et ei omata küllalt kontrolli võimalusi järelevalveks ülaltoodud minimaalpalkadest kinnipidamiseks. Seepärast on Ungari trükiteösturite ühing pöördunud trükikodade valdajate poole seletusega, milles palub valvata ja korras pidada ülaltoodud norme, kui trükiteostuse arengule hädavajalisi.

*

Ungarlased pakuvad siin huvitavat lahendust sellekohase küsimuse korraldamisel. Siin esineb kahesugune süsteem — need trükikodad, kus on rohkesti organiseeritud töölistkond ja ettevõtjad tunnustavad organisatsiooni, maksavad suuremat alammäära. Seal, kus ettevõtjad punnivad vastu ja töölistkond on võimetu neid sundima võtma vastu organisatsiooni nõudmisi, kehtivad valitsuse poolt antud alammäärad. Seega on organiseeritud trükiteolised vältinud ühelt poolt liig suurte käärde tekimist trükikodade vahel palkade alal, teiseks aga näitavad organisatsiooni jõu tähtsust palga parandamisel. Igal juhul on nad küsimuse lahendanud praktiliselt, säilitades üleoleku positsiooni ja jätnud võimaluse ka edaspidiseks palkade parandamiseks kehtivast nivoost kõrgemale.

Taani trükiteolisi

Taani on riike, kus igale kodanikule on jäetud õigus vastutust kanda tegude üle, aga seega võimaldatakse ka talle avaldada oma arvamist südame-tunnistuse järgi. Seda on loonud Taani demokraatlik vaim.

Nagu igal pool, nii ka trükiteoliste organisatsioones valitseb sama vaba ja vaim, sageli võttes meile üllatusliku kuju. Näiteks: Kopenhaageni ühingu esimees Sigv. Hellberg arvustab veidi kedagi kolleegi saadikute koosolekul. Viimane ei piirdu vastuseletusega mitte üksi koosolekul, vaid avaldab pika artikli liidu häälekandjaks, valades üsna krõbedalt pähe.

Tellige ja levitage

„TRÜKITÖÖLIST“

Seadusandlik minimaalpalkade korraldamine

PÕHIMÕTTELISELT on seatud küsimus: kas on kasulik minimaalpalkade süsteem, ja kui see on jaatavalt otsustatud, siis: kas seda süsteemi panna kehtima organisatsioonilise jõu või riigi seadusandluse kaudu. Selle küsimuse ümber on palju piike murtud — poolt ja vastu — elus aga tehakse praktilisi samme. Näiteks, trükitöölised on kokkuleppel tööandjaga pannud kehtima trükitööstuses minimaal-palkade süsteemi. Välismail on minimaalpalkadeks kollektiivlepingutes ette nähtud alusnormid jne. Siin on tegemist tõsiasjaga, et peetakse soovitavaks minimaalnormide kehtimapanekut ja seepärast pole mõtet vaielda küsimuse üle: kas minimaalpalgad on vajalised või mitte. Vabatahtlik — organisatsiooni vaheline — kokkulepe kindlustab vaid seda, et minimaalpalgad ei osutuks liig madalateks, ja seega peab ta paratamata tooma kasu neile, kes saavad veelgi madalamat palka.

Kui püsida minimaalpalkade suhtes jaataval seisukohal, siis peaks arusaadavalt idealiseerima olukorda, et need minimaalpalgad oleksid vajalisel kõrgusel, mis rahuldab tööliskonda. Seda saab aga vaid vabatahtliku kokkuleppe alusel, kuna ometi pole seda võimalik nõuda riigilt seadusandluse kaudu (juhul kui riigi valitsus on väljaspool tööliskonna mõjutust).

Millal on võimalik luua sellist vabatahtlikku kokkulepet tööandjate ja tööliste organisatsioonide vahel? Vaid siis, kui pooled on tugevad. Järelikult kõik sellekohased kokkulepped on olnud võimalikud vaid tugevate organisatsioonide olemasolul. Nii võib öelda, et sellist süsteemi pole võimalik luua nõrkade ametiühingute olemasolul, nagu tegelikus elus ka näeme. Erandi moodustavad mitmel põhjusel vahest USA, Prantsusmaa, Jugoslaavia, Ungari, kus riik on seadusandlikul teel kehtima pannud palkade alammäärad, kuigi nendes maades on tugevad ametiühingud. Nendes maades ametiühingud on oma õiguse annud riigile.

Mujal maades, tugevate ametiühingute olemasolul, on minimaalpalgad kindlustatud ametiühingute kaudu.

Agas kui puuduvad tugevad ametiühingud, kas siis minimaalpalgad kaotavad oma tähtsuse? Mis on minimaalpalk? Tahame seda käsitleda. See on teatav norm töötasu, millest allapoole ei tohiks maksta ja mis moodustab endast garantii kõige nõrgema tööjõuga isikul saada elatust tööst. Järelikult pole ta mitte maksimum, vaid miinimum, ja tööstuslik areng ise korraldab ühe või teise isiku tööjõu väärtuse ülespoole, mitte aga allapoole või samale ühesugusele tasemele. Selle kohta pole maailmas näiteid olemas. Kui see on nii, siis peaks

olema ka organiseerimata mais hädavajaline seda taset kindlaks määrata, ja häda ning viletsust on ju rohkem ikka nõrgalt organiseeritud tööliskonna hulgas. See õigustab omakord minimaalpalkade kehtimapanemiseks teede otsimist. Kui ametiühingud on nõrgad ja ei suuda seda teha, siis tuleb seda saavutada teisel teel, ja see oleks — riigi seadusandluse kaudu. Selles mõttes oleks jaatavalt vastatud ka võimalus riigi kaudu kindlaks määrata minimaalpalgad, ilma et seda olukorda tuleks pidada ideaalseks. Ta oleks vaid astmeks üldise tööliskonna hüvangu eest võitlemisel, mida peavad silmas pidama nii nõrga kui ka tugeva ametiühingulise võrguga kaetud maad. Eesti on ametiühingulises mõttes veel liig nõrk, seepärast võiksime kuuluda ka selle kategooria alla, mis eeldab riigi kaudu minimaalpalkade kehtimapanekut.

Sama seisukohta jagavad ka teised maad ja ametiühingute juhid. Võtame näiteks Rumeenia tööliskonna, kus olud ametiühingulise ala organiseerimisel on liig rasked ja enamus tööliskonda organiseerimata. Tsitserime rumeenlaste põhjendusi minimaalpalkade alal:

— Tänapäeva palgavahekordade juures, mis loodi suure majanduskriisi ja katastroofilise töötuse mõjul, on palkade alammäär kindlaksmääramine ametliku võimu kaudu saanud aktuaalseks.

See oleks, kahtlemata, uueks riigi vahelesegamiseks majandusellu. See oleks meid klassilisest vormelist — tööpakkumine ja töö nõudlus — kaugendanud. S. t. — tööliste palk moodustub vaid kui kaubahind igal kaubanõudmisel. Kui aga arvesse võtame, et see vormel paljude kaupade juures on kadunud, näiteks paber, suhkur, tsement jne., siis peame selle vormeli nõrgenemist eeldama ka teistsuguste kaupade juures. Kui riigi poliitika tendents näitab pidevalt riikliku võimu vahelesegamist vabale kujunemisele majandusellus, siis ei peaks meie omas asjas olema paavstlikumad kui paavst ise. Poleks mõeldav, et riik segaks ennast vahele majandusellu, kui teda poleks selleks sundinud kõrgemad nõuded ja olukorrad. Seepärast on täiesti võimalik olukord, kus riik peab ennast vahele seama ka tööpalkade alal.

Ajal, mil muudes maades nende maade ametiühingud võitlevad kriisi püüete vastu palkade alandamises, meie maal tööliste organiseerumata tulemusena surutakse alla tööpalku. Seda teevad isegi töölised — minnes oma tööjõudu pakkuma veelgi madalama hinnaga kui seda pakub teine kõrvalseisja. Tulemus on see, et enamik töölisi töötab säärase palkadega, mis kuidagi ei ulatu inimese hädatarviliste nõuete rahuldamiseks. Kardetakse tööd

kaotada ja seepärast ei püüta mitte esitada palga-kõrgendamise nõudmist ja seega tehakse küsitavaks ka teiste elamistingimuste parandamine.

Ometigi eeldab see vajadust ehitada solidaar-susele põhjendatult tugevat ametiühingut — aga ajad on veelgi halvemad kui varem ja ametiühingu üles-ehitamiseks on veeretatud suured takistused.

Tulemus on see, et enamik töölisi teenib vaid 60—70 leid päevas (1,5—1,75 krooni). Pärastsõja-aeagne rahaväärtuse langus, elukalliduse tõus jne. on omakord viinud selle palga ostujõu veelgi alla- poole. See kõik tõi enesega kaasa alatoitluse, vilet- sad korteriolud, tervise riknemise jne. Seekaudu kab väärtuslik inimmaterjal. On selliseid töölisi, kes ei teeni sedagi ja on sunnitud elatuma 30—40 leiga päevas.

Oleks liigne mainida, mida tähendab selliste tööliste allaminek rahvuslikust seisukohast lähtudes. Kuna tööstustöölise olukord on halb ja ostujõud nõrk, mõjub see raskelt kogu siseriigi kaubandusele. Kõike seda oleks võidud parandada tugevate ameti-ühingute kaudu. Kuna aga ametiühingud on nõrgad, siis tuleb riigil siin teha tõsised järeldused ja pi- dada palkade tõstmist rahvuslikust seisukohast väl- judes tarviliseks. Valida on: kas täieline vahele- segamine senisesse palgapoliitikasse, ametlikult kindlaks määrata minimaalpalgad ja seega tõsta tööliskonna elatisstandardi või lasta tööjõu nõudmi-

sel ja pakkumisel sammuda oma vaba rada ja kanda sellest tulenevaid tagajärgi inimeste vaeses- tumise alal.

Raske see riigile ei ole. Kui töölised töötavad madala palga eest, siis seda tingis suur töötaolek. Töötaoleku põhjus ei saa töölised kuidagi süüdi olla. Teistes maades ongi mõnede riikide valitsused huvitatud elatisstandardi tõstmisest ja kindlaks mäa- ranud minimaalpalgad. Seega võiks leida selle- kohaseid eeskujusid ka mujal. Oleks vajaline tõsta elatisstandardi, et seekaudu aidata kaasa ka majanduslikule elustamisele.

Præguse olukorra juures valitsusel ei ole min- geid raskusi selle probleemi käsitlemisel. Seepärast tahame uskuda, et valitsuse tähelepanu sellele pööratakse, kuna valitsuse tööprogrammis seisab ka tööliskonna olukorra parandamine ja seda saab edukalt saavutada palgapoliitika korraldamisega.

Tööliste seisukohalt on viimane poliitika tähtsam, tähtis nii organiseerimata kui organiseeritud tööliste seisukohast väljudes, kuna viimased ei suuda en- nast kaitsta suurte organiseerumata hulkade vastu seniste palkade alalhoidmise võitluses. Peaksime silmas pidama Henry Fordi lauset: „Elu- ja palga- nivoo tööliskonnas määrab kindlaks rahva üldise heaolu“.

Seega ei võiks praegune seisukoht olla ükskõikne ka rahvuslikult mõtlevalte ringkondadele.

Demokraatlike põgenike hoolekanne

Liidule saabus järgmine kiri:

13. oktoober 1938

Demokraatlike põgenike hoolekande juhatus Pra- has palub teatavaks teha, et Čehhoslovakkia vii- maste poliitiliste sündmuste tõttu peab hoolekanne enda tegevust piirama raha puudusel. Seepärast avati Pariisis osakond, mille juhatajaks on Kurt Grossmann (c/o Palex, 7, Boulevard des Capucines, Paris), kelle poole palutakse pöörduda kirjadega kui ka rahasaadetistega.

Juhatus tänab senise toetamistöö eest ja loodab, et tänapäeva eriti raske seisukorra tõttu Čehho- slovakkias edaspidine toetamistöö jätkub. Alla kir- jutanud dr. Wiesmeyer ja S. Neumann.

*

C. Grossmannilt saabus järgmine seletus:

Alates ameti ülevõtmisest ülaltoodud seletuse põhjal, on päev-päevalt tihenenu appihüüded Pra- hast. Uue kõrvalnähtusena on kerkinud nõue, et saksa emigrandid Čehhoslovakkias peavad maalt

lahkuma. Seepärast on allakirjutaja ülesandeks võtnud:

- 1) hoolitseda vajalike vahendite eest emigran- tide evakueerimiseks teise riiki;
- 2) otsida teid, millisesse riiki emigrandid paigu- tada.

Sel tõsisel tunnil appelleerivad kõikidele need, kes oma meelsuse tõttu olid sunnitud Saksamaalt lahkuma ja poliitiliste vahetõrgete muutuste tõttu Čehhoslovakkias ka selle maa maha jätma. Raha- saadetised palume saata ülaltoodud aadressil (pa- rem tšekina). Loodan, et keegi ei ütle ära toeta- misest. Aidake meid ülaltoodud ülesande kiiremaks lahendamiseks.

Kurt Grossmann.

Narva Trükitöölise Ametiühingu

ruumid asuvad Salme tän. 2 (Tuisu majas), avatud igal teisipäeval ja reedel kella 6—10 öht. Kirjade saatmise aadress: Narva, Uusliin 63—4.

Meie organisatsioonidest

„Ühiselu“

trükikojas peeti tööliste koosolek, kus seati üles töölisvanema kandidaadid. Senini puudus nimetatud käitises töölisvanem. Töölisvanema kandidaadiks on seatud teiste hulgas ka A. Pupart, kes vallandati enne seda käitise juhatuse poolt. Olgu märgitud, et A. Pupart töötas selles käitises juba 16 aastat masinaladujannana. Vanemaks valiti A. Pupart.

„Päevaleht“

töötis litograafia-osakonnas ka nende tööliste palku, kes said senini alla alamäära. Seega on trükikoda täitnud kõik nõuded kokkuleppes ettenähtud normides.

„Ühistrükikojas“

valiti tagasi töölisvanemaks H. Jerkoviš, kes korraldas sel puhul koosviibimise ühingu ruumes 8. oktoobril. Osa võtsid trükikoja töölised ja kutsutud külalised.

Öötöö küsimus Tallinnas

7. oktoobril peeti erakordne Tallinna Trükitöölise Ühingu juhatuse koosolek, millest võtsid osa „Päevalehe“ ja „Ühiselu“ trükikodade töölised ja öötöö küsimuses referendina L. Johanson. Koosolek oli kokku kutsutud ajalehe väljaandjate kavatsuse puhul ilmutada ajalehti hommikuti, millega oleks suure osa trükitöölise tööaeg viidud öötöole. Seda muutust kavatseti alustada juba 10. oktoobrist peale.

Koosolek kuulas ära L. Johanson seletuse öötöö küsimusest, milline tooks teatavaid muutusi senistest seadustest kinnipidamise korda, samuti kutsuks ta esile raskusi töölisile nii tervishoidlikult kui ka ühiskondlikult seisukohalt vaadates. Öötöö asjas oleme toonud artikli teisel, kus samuti on puudutatud referaadis toodud põhjendusi öötöö keelmiseks.

Järgnesid elavad vaidlused, kus töölised selgitasid oma seisukohta ja näitasid tehnilisile raskusele, mis suurenevad öötöö sisseseadmisel. Üldiselt arvati, et öötöö ise on väga tervistappev ja pole kokkukõlas tänapäeva sotsiaalse arenguga. Eesti Trükitöölise Liit peaks kindlalt võitlema öötöö sisseseadmise vastu, võttes sihiks ka osaliselt tehtava öötöö keelmise. Selleks tuleb astuda vastavaid samme ministeeriumis.

Olgu siin mõningaid seisukohti sõnavõtjailt:

— Öötöö sisseseadmine on tingitud puhtärilistest motiivest, jättes kõrvale tervishoidlikud kaalutlused.

— Ajalehetööl peaks töötægijad lastama kohe pärast ajalehe valmistamist koju, tööandjad kasutavad neid siiski edasi.

— Öötöö kurnab meid nii vaimselt kui ka kehaliselt.

— Trükitöösturid peaksid austama kehtivaid seadusi ja silmas pidama seaduses nõutud norme muudatuste tegemisel tööajas.

— Ka naised rakendataks öötöole, mis poleks kokkukõlas naiste öötöö keeluga.

— Vöideldes öötöö vastu, tuleb ka teised töötægijad selleks kaasa haarata.

— Öötöö paratamata hõlmab ka teisi töölisi.

— Senised öösel laotavad lehed tuleb viia teisele ilmumisaajale, teostades seega täielise öötöö keelu.

Koosolekul otsustati saata sellekohased protestikirjad härra Peaministrile ja Sotsiaalministrile, samuti saata märgukirjad „Päevalehe“ ja „Ühiselu“ trükikodade juhatustele, nõudes öötöö kavatsusest loobumist.

Samas asjas olid häiritud ka ajakirjanikud, kes omaltpoolt käisid selles asjas ministrite jutul. Kahjuks asjata. Öötöö viidi sisse alates 17. oktoobrist 1938. a.

Ühingu loterii

Tallinna Trükitöölise Ühingu kirjanduse loterii loosimisel 1. oktoobril ühingu ruumes langesid võidud järgmisile numbritele:

- 1994. Eesti ajalugu, 5 köidet
- 1591. Kunsti Ajalugu, 1 köide
- 1363. Põhjamaade Romaanid, III sari, 6 köidet
- 1940. Loomulik Ravimisõpetus, 3 köidet
- 376. Suur Piibel
- 908. Maailmakirjandus 1938. a.
- 2099. Väike Entsüklopeedia
- 1762. Eesti Iseseisvuse Süünd, 6 vihku
- 2254. Kroonine Romaan 1938. a., 12 raam.
- 2134. Suur Võõrsõnade Leksikon
- 740. Elav Teadus 1938. a., 10 raam.
- 252. Kriminaal Romaan 1938. a.
- 1035. Suurmeeste Elulood 1938. a.

796. Esmabi ja Tervishoid
 768. Suvi I ja II. O. Luts
 1811. Tule ja mõõgaga I ja II. Romaan, H. Sienkiewicz
 1183. Nimed marmortahvilil. Romaan, A. Kivikas
 414. Kevade I ja II. O. Luts
 1426. Ümera jõel. Romaan, M. Metsanurk
 2438. Vaikne õhtu. Romaan, Aug. Jakobson
 517. Kalevipoeg
 237. Eesti Kirjandus 1938. a.
 1188. Kui Anija mehed Tallinnas käisid I ja II. Romaan, E. Vilde
 2440. Seitse venda. Romaan, A. Kivi
 1342. Tæeva palge all. Romaan, Aug. Mälk
 2381. Ummiktänav. Romaan, Rich. Roht
 1662. Püha Johanna. Romaan, B. Shaw
 1476. Atlantis. Romaan, G. Hauptmann
 1482. Punane liilia. Romaan, A. France
 1101. Moodne perenaine. Gastronomiamäe käsiraamat, Ad. Tannebaum.

Võidud antakse välja kuni 5. novembrini. Tähtpäeval väljavõtmata võidud langevad ühingu kasuks.

Ühingu juhatus tänab kõiki liikmeid, kes aitasid kaasa loterii õnnestumisele. Puhta ülejäägi arvel muretsetakse raamatukogule uut kirjandust.

Raamatukogule

telliti „Looduse“ kirjandusevõistluse alusel hinnatud romaani Kr. 16.—väärtuses. On loota ka teiste raamatute juuretellimist.

Ühingu haamer

Juhatus kaalus, vastavalt üldkoosoleku otsusele, ühingu koosoleku juhataja haamri ostmist. Slikekohase ettepaneku haamri kuju jne. kohta esitab A. Treiman, kes astub sidemesse Kunsti-Tööstuskooliga.

Fotoalbum

on muretsetud ja seda hakatakse täitma vastavate ülesvõtetega nii endis- kui nüüdisaegselt tegevusest.

Nais- ja spordiring

korraldas 15. oktoobril omavahelise koosviibimise ühingu ruumes, kus anti üle peetud kergejõustiku võistlusil kohtadele tulnud sportlasile auhindad.

Ruumide üürimine

Majaperemehe nõudel on iga korraldatava koosviibimise puhul ühingu ruumes määratud erimaks Kr. 10.—, milline summa tuleb tasuda igal koosviibimist korraldajal. Ühingu ringide koosviibimiste ruumide tasu maksab ühing üürimaksude arvel.

Eelolevad peod

Ühingu juhatus pöördus Kaubandus-tööstuskoja juhatuse poole sooviga üürida 19. detsembril ja

4. veebruaril koja saali pidude korraldamiseks. 19. detsembril kavatakse korraldada ühingu liikmeile jõulupuu, kuna 4. veebruaril peetakse traditsiooniline ühingu aastaball.

Auhinnatud tööd

Fotoringi poolt korraldatud näitusel jagati järgmised auhinnad: motiivist „Vana Tallinn“ tunnistati žürii poolt parimaks Alfr. Laasi võte Toomkirikust, Samuti auhinnati sama autori tööd — võte trükikojast ja vaba võte. Üldse Laasi esines märgatavalt heade töödega, mispärast talle langes auhinnaks ka parim väljapanek ülalloodud motiividest.

Eriauhind määrati Kiilimile, kes esines maitseka koguga laste elu hästi tabavalt kujutatavate piltidega.

Võib öelda, et esimene fotoringi üritus on hästi korda läinud ja tulevikus võib sellega uuesti katsetada.

Näiteringist

Näiteringi hooaja avatendus toimub pühapäev, 6. nov. 1938, kell 19.00 Läti seltsi saalis, Narva mnt. 13.

Ettekandele tuleb M. Tarumi 3-vaat. komöödia „Soovin tutvust!“. Pääsmed à 30 senti eelmüügil trükikodades.

12. nov. kultuurtoimkonna mardiõhtul esitab ring H. Raudsepa 1-vaatuse uudisteose „Rohe-line Tarabella“.

T. T. Ü. Kultuurtoimkond korraldab 12. nov. s. a. „Bjäliku“ ruumes, Narva mnt. 11, algusega kell 20.30 mardipeo.

Kavas ühevaatuse näidend näiteringilt ja laule ühingu meeskoori kvartetilt. Tantsuks „Vinson“.

T. T. Ü. spordiring palub sporti harrastavaid liikmeid osa võtta võimlemistunnist igal esmaspäeval kell 17—18 Töölisvõimlas — kuna siiski on osavõtt kahjuks väga „leige“.

Võrust

Mida kõike küll ei juhtu!

Võru kolleegide ühing on hädas maksuinspektoriga. See on arvanud heaks ja määranud ametiühingu 1937. a. eest tulumaksu kraesse, nõudes seda ühingu kassa ülejäägi arvel. Arusaadav, et ühing protestis sellise maksumääramise vastu ja esitas vastulause. Maksumäärarajad ongi selle vastulause arutusele võtnud, nagu kord ja kohus, ja asi tuleb ette aruandvate ettevõtete maksukomisjonis 4. novembril. Tuleb loota, et seal leitakse asi mitteõige olevat ja tühistatakse maksuinspektori otsus.

Asjal on siiski oma halb külg. Maksuinspektor, enne kui ta kedagi maksustab, peaks teadlik olema, millised ettevõtted kuuluvad tema õiguste piikonda. Seaduse kohaselt ametiühingud kui üldkasulikud asutused ei kuulu aruandvate ettevõtete või äride liigituse alla, ja imelik tundub, et seda leiutati just Võrus. Pole veel ükski maksuinspektor teinud säärast ränka viga ja asunud ametiühingute kassade ülejääkide kallale, ei suuremate liitude ega vähemate ametiühingute juures. Nüüd on väike Võru ühing selle au osaliseks saanud. Halb on asi seepoolest, et asjata peetakse kirjavahetust ja viidetakse aega selgete küsimustega, millised seaduses on ette nähtud.

Või tahetake tekitada olukorda, et ametiühingud ei tohiks luua tagavarasid liikmete abistamiseks?

Võru ühing omaltpoolt saatis kaebuse seadustest mittekinnipidamise kohta vajalikule asutusele.

Tartust

Öötöö tulemusi „Postimehes“

„Postimees“ ilmub samuti hommikuti, nagu seda teevad pealinna ajalehed. Töölised on tõsiselt mures, kuidas lahendada öötöö küsimust, kuid „Postimees“ ütleb selle olevat paratamatu. Kui pealinna ajalehed muudaksid oma ilmumise aega, siis teeks seda ka „Postimees“ — omaltpoolt ei ole trükikoda öötööst vaimustatud.

Praequne töökorraldus on järgmiselt jaotatud:

Kuulutusteladudajad töötavad kella 15—22-ni, masinaladudajad töötavad kolme vahetusega, kella 8—15, 15—22 ja 22—4, rotomehed kella 23—6.

Seega kuulub öötöö mõiste alla, mis liidu juhatuse poolt vastu võeti (22—6), üldse 9 inimest, neist on kaks kuupalgalist.

E. J. L. tegevusest

Koosolek 5. septembril

Arutati väikekorterite ehitamise võimaluse küsimust vastavalt avalikkusele saadetud kavadele. Selles asjas seisukohta ei võetud. — Tartu seisukoht tööstusõpilaste arvu kohta tehakse teatavaks kutseoskuse nõukogule. — Vaadati läbi liidu jooksev kirjavahetus ühingutega ja asutustega ning tehti vajalised otsused.

Koosolek 19. septembril

Sekretär kannab ette informatsiooni üleriikliku kokkuleppe teostamise käigust, märkides mõnel pool saavutatud edu. Küsimust otsustati forsseerida. — Puhkekodu järelevalvajaks talvekuudel palgati ko-

halik elanik. — Kinnitati mõningad kassa väljamaksud. — Haigekassade päevast võtab osa liidu esindajana sekretär. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus.

Koosolek 3. oktoobril

Sekretär kandis ette delegatsiooni töötulemused tööandjatega läbirääkimisel 23. septembril. Otsustati saavutatud kokkulepe fikseerida töösturite soovil kirjavahetuse korras. — Tööliskoja algatusel peetavast kutseühingute nõupidamisest võtab osa liidu esindajana sekretär. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus. — Kinnitati kassa väljaminekud. — Puhkekodus lubati talveks üürida kuuüüriga 5 krooni tuba ühele taasoovijale. — Võeti teadmiseks, et „Ühiselu“ trükikojas õnnestus töölisvanema valimine. — Arutati „Päevalehe“ trükikoja töölisvanema valimise võimalusi.

Koosolek 17. oktoobril

Sekretär tutvustas koosolijaid üleskerkinud öötöö laiendamisega trükitööstuses. Liit protestis selle vastu niihästi ministeeriumides kui ka ettevõtjate juures. Kuna sel pole tulemusi, otsustati alustada aktsiooni öötöö tasumäärade kõrgendamiseks ja vajalike normide sisseviimiseks, töötades välja sellekohase kava. — Selgub, et Narvas, Pärnus ja Viljandis pole alammäärad veelgi kehtivad. Otsustati sellest informeerida trükitöösturite ühingut. — Vaadati läbi liidu rahaline seisukord 17. oktoobriks, mis leiti olevat rahuldav ja näitab tasakaalu 4.053.05 kr., kassa seisuga 585.97 krooni. — Liidu ajakirja suhtes tehakse ühingutele ettepanek tellida ajakirja vastavalt liikmete arvule, kuna ajakirja trükikulu on tõusnud. — Valga osakonnale teatada, et normaalpõhikirjade puudumise tõttu pole võimalik ühinguid registreerida. — Tallinna usaldusmeeste soovil tehti sekretärile kohuseks töötada välja usaldusmeeste premeerimise kava. — Kanti ette aruanne liidu puhkekodu seisukorra kohta. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks jooksev kirjavahetus.

MINU töö pole olnud asjata — hüüdis Napoleon — 100 aastat tagasi hävitasin ma miljon sõdurit, tänapäeval hoitakse valmis 100 miljonit.

*

MIDAGI on lahti — vandus Kopernikus, uurides taevast pikksilmaga maakeri. — Kas olen mina loll või on maailm muutunud lolliks. Surin ometigi teadmises, et maakeri pöörleb oma telje ümber, nüüd tuleb välja, et tühja, maakeri keerleb kahel teljel ja needki mitte tema omad. Üks on Berliin-Rooma-Tokio ja teine — Pariis-London-Moskva.

Rahvamaja küsimus

tuli arutusele Tööliskoja poolt kokkukutsutud töölisanemate ja ametiühingute esindajate koosolekul 6. oktoobril. Küsimuse üle refereeris L. Metslang. Referent puudutas rahvamaja ehitamise ajalugu, märkides, et hoolimata kõigist püüdeist pole rahvamaja ehitamist veel ette näha. Vastav nõukogu on oma rahad pannud o/ü „Töölise Kodu“ krunti ja omal ajal pakutud Falkpargi krundist on loobunud. Avaldati tõsist pahameelt senise nõukogu tegevuse üle, mille esimeheks on A. Oinas.

Ratsionaliseerimisest kõneles V. Udam, näidates ratsionaliseerimisega kaasaskäivatele tingimustele. Praegu teostatav ratsionaliseerimine pole kuidagi õiglane ja riivab vaid tööliskonna huve.

Üleriiklikud kutseühingud

olid koos 10. oktoobril Tööliskoja ruumes. Sellel nõupidamisel arutati senise töötülide lahendamise seaduse muutmise käiku ja peeti soovitavaks seaduse tuua muudatusi, millega ametiühingud tunnustatakse tööliste volinikeks. Teiseks on paranduste sihiks laiendada saabuvaid kokkuleppeid või otsuseid üldtööstusharu ulatuses.

Arutati veel ratsionaliseerimise küsimust ja uute kutseühingute normaalpõhikirja kavandite läbivaatust. Sooviti, et sellekohasest tööst sotsiaalministeeriumis võtaksid osa kutseühingute ja Tööliskoja esindajad.

Rahvusvahelised keskused

Trükitöölise kutsesekretariaat

pidas koosoleku 30. septembril s. a. Bernis. Arutati järgmisi küsimusi:

— Kolleeg Schlumpf tänas sekretariaati arvurikaste õnnesoovide eest tema 50 aasta juubelil ametiühingusse kuulumisel. — Kahe saksa emigrandi kiri Tšehhoslovakkias rahuldati soovitud ulatuses. — Rahuldati ühe maa liidu liikmemaksu õiendamise moodus. — Võeti teadmiseks saabunud vastused üksikutelt liitunud vanaduse ja invaliidisuse pensioneermise kohta. — Komisjon võttis rahuldusega teatavaks Rootsi trükitöölise tariifiliikumise tulemused. — Sekretär kandis ette aruande Taani trükitöölise liidu kongressist Kopenhaagenis. — Komisjon arutas terve rea küsimusi, mis on ühenduses sideme pidamisega diktatuuri all olevate maade kolleegidega. — Võeti teadmiseks Ungari trükitöölise liidu kongressi edasilükkamise teadaanne, mis seotud rahutu olukorraga Ungari sise poliitikas. — Arutati esperanto keele küsimust, ühenduses Ponsteini ettepanekutega. — Komisjon

arutas trükitöölise kutsesekretariaadi järgmise kongressi küsimust. Küsimus jäi otsustamata ebarahuldava olukorra tõttu Euroopas.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu juhatus pidas koosoleku 7. juulil 1938. a. Pariisis. Sellel koosolekul võeti teatavaks, et Uus-Meremaa ametiühingute liit 170.000 liikmega astub RAL liikmeks. Otsustati alata uut aktsiooni võitlevate Hispaania tööliste toetamiseks. — Elutarvete tööliste internatsionaali aruandest nähtub, et rahvusvaheliselt on ühendatud 302.261 töölit. Prantsusmaa elutarvete tööliste liit on näidanud tugevat liikmete tagasilangust — tervelt 15.000 võrra.

— Ehitus- ja puutöölise internatsionaal koondata umbes 1.500.000 töölit. Liit ilmub keskhäälkandjat 5 keeles, olles suurt rõhku pannud häälkandja välimusele.

Raamatud

Võitlev ja teeniv arstiteadus

Ameerika kirjanikult Sinclair Lewis'ilt on ilmunud raamat „Doktor Arrowsmith“, mis teravalt piitub arstiteaduslikku maailma ja seekaudu ka kehtivat ühiskondlikku korda. Tallinna ühingu raamatukogust laenutajad võivad seda raamatut tänuga lugeda.

On kaht liiki arstiteadust. Üks pool, ja seda enamikus, on arsti elukutsest teinud endale moodsa „aafrika nõia“ tuluallika. Rohud, mis ta välja kirjutab, omavad vaid sugestiivset mõju, ilma et see oleks seotud kuidagi võitlusega tervishäirite vastu. Nad ei uuri ega püüa kaugemale — hea, kui see kutse käsitööna toob nii ja niipalju kroone sisse. Nad püüavad saavutada hea ühiskondliku positsiooni, omandada aupaistust ja kasutada rikaste patsientide soove enese esiletõstmiseks.

Kahetsusega vaatavad nad alla nendele vähesetele arstidele, kes arstiteaduses näevad ka ülmat sihti — kaotada üldse haigestumise põhjused. Tule Jumal appi — siis oleks ju arstid liigsed! — hüüab esimene osa arstidest.

Kas võidab ülim siht või mammona tagaajamine — see on romaani probleemiks.

Dr. Arrowsmith ongi asetatud nende kahe maailma vahele ja tal on võimalus kuuluda eliiti. Aga võitlev ja uuriv vaim loobub miljonitest ja mugavast elust — ajades taga katkupsilasi. Idee ergutab töösse, äraolemine mugavuses on inimese surm — elagu idee. Idee pärast lausub romaani teine tegelane dr. Terry Wickett:

— Meie näeme vaeva ja higistame selle kallal veel paar-kolm aastat, ja võib-olla õnnestub meil selleks ajaks luua midagi püsiva väärtusega — väga tõenäoliselt aga nurjub see meie käes!

VÄLIMAINET ringvaade

Maja võti vaidlusalusena

Iga majaperemees, üürides välja korteri, on kohustatud üürnikule andma maja võtme, nii et üürnik saaks igal ajal — öösel kui päeval — siseneda ja väljuda korterist. Järelikult on maja võti samuti üüritav objekt nagu korterigi ja üürniku lahkumisel korterist on üürnik kohustatud selle tagastama.

Tekib küsimus: kui üürnik on muretsenud omal kulul veelgi lisavõtme, kas ta peab selle andma tagasi majaomanikule ja kas tal on õigus nõuda selle eest tasu. Või võib ta võtme lihtsalt endale jätta? Selles küsimuses pidi mingi välismaa kõrgem kohus seletuse andma. Kohus otsustas:

— Seaduse järgi peab võti olema objektiks nagu korterigi ja sel alusel peab üürnik tagastama korterist lahkumisel ka võtme kui üüritava eseme. Kui tal on lisavõti, siis see võti on niikaua maja võti, kui ta omab sama kuju, mis majaomaniku antud võti. Järelikult kuulub ta tagastamisele nagu teinegi võti, ja seda tasuta. Aga kui võti omandab teistsuguse kuju, järelikult võti pole enam võimeline avama korterit, siis pole majaomanikul õigus seda enam tagasi nõuda, välja arvatud vaid enda võti. S. t. et üürnik võib lisavõtit rikkuda ja seega pole võti enam tagasiandmiseks kohustuslik. Kuna majaomanik pole sellisest rikkumisest huvitatud, siis võib ta võtit tagasi nõuda vaid kokkuleppel üürnikuaga, tasudes sellega hüvituse võtme eest.

Paberi tarvitamisest

Paberi tarvitus kasvab pidevalt, nagu näitavad seda andmed paberitoodangust. Võhikul oleks raske pilti luua juba üksnes ajalehepaberi tarvitamisest, kuna juba asjatundjad imestavad tohtu paberihulga üle, millist neelavad ajalehtede trükkimisel rotatsioonid. On tehtud võrdlusi rotatsioonide kaudu kasutatud paberi kvantumist üksikutes maades. Selgub, et Saksamaal kulub selleks 450.000 tonni. Prantsusmaal on paberitarvitus 410.000 tonni, Jaapanis 230.000 tonni, Inglismaal kõigest 93.000 tonni, kuna Põhja-Ameerika Ühendriigid näitavad määratu summa — 3.800.000 tonni. Tõepoolest on need arvud suured, kui arvata, et see paber kulub vaid päevaseks tarvitudeks — see on — iga päev ilmuva lehe trükkimiseks. Muu ülesande jaoks ka-

sutatud paber pole siin näidatud. Sellest järgneb, et paberitööstus on käinud suuresti edu teed ajalehtede tööstuse suurenemisega ja moodustab rahvamajanduses hiigla kapitali mahutuse kui ka kapitali ringkäigu.

USA trükitööstusest

Andmed Ameerika Ühendriikidest näitavad suurt töötatöölise tõusu, mis ulatub juba miljonitesse ja koormab raskesti 126-miljonilist rahvast. Kuna president Roosevelt on energiliselt kaasa löönud sotsiaalsete reformide läbiviimiseks, siis on loota ligemal ajal olude paranemist, eriti mis puutub tööleimisele. Selleks on asutud suurejoonelisele ehitustööle. Ametiühingud viibivad veelgi segaduste teel, mida töö enesega kaasa ametiühingulise juhtimise harunemine. Ühelt poolt on Lewis, teiselt poolt Green. Lewis on lühikese ajaga suutnud enda ümber koondada hulk ametiühinguid ja neist Greeni kavadele tugeva vastupanukeskuse moodustada. Selline harunemine oli tingitud seniste juhtide konservatiivsusel, kes ei tahtnud ametiühingulisse liikumisse tuua uusi ideid ja loosungeid, püüdes juba aastakümneid kehtinud arusaamisil. Tegelik elu on siiski üle kasvanud vananenud ideedest ja see oligi aluseks senise liikumise harunemisele. Nagu Ameerikast kuuldu, on senise Trükitöölise Liidu esimees Charles P. Howard Lewise kavade poolt. Ka tema toetas kõikide töölisorganisatsioonide kokkukulatamist võimsa keskuse alla, soovitades seda ka trükitöölisile. Kui Howard seati kandidaadiks esimehe ümbervalimisil, siis osutus tema läbikukkunuks, olgugi väikese häältevahekorraga. See tabas raskesti Howardit. Kuna esimehe ametisoleku aeg oleks lõpnud augustis, tabas Howardit juulis südamekramp ja mees suri 58 aasta vanuses. Ta ei suutnud kannatada ka lüüasaamist, olles enne seda tagajärjekalt ja täie truudusega juhtinud Ameerika Trükitöölise Liitu.

Kõigi eelduste järgi senine konservatiivsus murdub ka Ameerikas ja uus aeg toob uued võitlusmeetodid esile. Juba nüüdki näeme, et senine Ameerika konservatiivne ametiühinguline liikumine on astunud Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu liikmeks, murdes senise isoleerimispoliitika.

Tehnilised uudised

Revolutsioon klišeede valmistamise alal

Nagu „Izvestija“ teatab, on N. Venes leiutatud aparaat, mille abil klišeede valmistamine muutub võrratult kiiremaks. Põlgrafafilises teaduslikus uurimisinstituudis tehti uue aparaadiga, mille leiutajaks H. Tolmatšev, katseid. Aparaaadi ühele trumlile kinnitatakse foto või joonistus, millest tahetakse valmistada kliše. Kujutus antakse fotoelemendi abil mehhanismile, mis ühendatud erilise graveerimisabinõuga. Graveerija kannab kõik pildi üksik-ajad metallplaadile, mis keerleb teise trumli ümber, ning kliše ongi valmis.

Sel kombel võidakse kliše valmistada senise 2—3 tunni asemel mõne minuti jooksul.

Suurim rotatsioonide uuendamine

Inglise suurim ajalehtede kontsern „Allied Newspapers“ sõlmis hiljuti lepingu, mille alusel kontsern ostab 154 uut rotatsiooni. Pooled neist monteeritakse Manchesteris. 30 neist masinast ühendatakse omavahel ligi 100 meetri pikkuseks kombinatsiooniks, kusjuures loodetakse saavutada trükimäärat ligi 1.000.000 eksemplari tunnis.

Trükitoöstus Inglismaal

Statistika alusel Inglismaa trükitoöstus oma tähtsusest ja majanduselt seisab 12. kohal üldises tööstuses. Ta asub isegi eespool raua- ja terasetööstusest. Ligi 80.000 töötajat kuuluvad paremini tasutatavate palgaliste liiki kogu eratööstuses.

Ajalehtede ostmine

Ligi 12.000.000 inglise perekonda ostab iga päev kokku 12 miljonit ajalehte, kuna pühapäeval üldine müüdud eksemplaride arv tõuseb 15.000.000-ni. Kuid inglise ajakirjandus ei saavuta sellest samaväärset kasu. Mida suurem trükimäär, seda suurem on paberihinna tõusu osatähtsus. Katsed olukorda parandada kuulutuste kaudu on toonud kaasa vaba sõna piiramise, kuna see seob end ka ärieringkondade mõju alla.

Paradoksaalne olukord — suurim läbimüük võib suretada ajalehe!

Vene tellib trükimasinaid

Venemaa trükitoöstust varustavad käitised ei jõua anda küllaldaselt vajalisi tehnilisi masinaid, mispärast venelased sõlmisid sellekohase ostulepingu

Ameerika masinakäitistega. Samuti kannatab vene masinaehitus veel liig suure praakkauba all, olles veel noor.

Sveitsi töötus langeb

Kogu Šveitsis registreeriti mõne kuu eest veel 500 töötat trüktoöstuse eelmise aasta 620 vastu. Sellest arvust on ligi pooled käsiladud, kolmandik trükikijad. Näib, et Šveitsi trükitoöstuses hakkab kriis järele andma.

Ameerika töömenetlus

Keegi trükitoöstur, kes viibis Põhja-Ameerika Ühendriikides, kirjutab sealsetest oludest järgmist:

— Ladumismasinade saalis leiate teie segamini nii linotüüpe, intertüüpe kui ka monotüüpe. Uusi ja vanu — nagu meiegi trükikodades.

Keegi jutustas mulle Euroopas, et Ameerikas kasutatakse ainult vastseid mudeleid ja töötempo on suur. Võin kinnitada, et see on muinasjutt ja arvan, et meie masinaladuja töötempo on sama mis Ameerika kolleegi oma.

Kui ma lootsin, et Ameerikas on kõik üliorganiseeritud, siis pettusin. Sain mulje, et Ameerika käitised ollakse igasuguse ebaproduktiivse töö vastu. Igal pool on näha võimalikult vähe järelevalve-personaali. Faktorite, ülemmasinameistrite jne. näol püütakse võimalikult kokkuhoidlik olla. Ühes käitises, kus töötab ligi 200 masinaladujat, öeldi mulle järgmist:

— Ühe laduja tööjõudluse kontroll maksab palju ebaproduktiivset aega, mispärast sellist kontrolli ei kasutata. Trükikoda vajab teataval arvul nädalas ladu. Et seda saavutada, selleks rakendatakse vastavate kalkulatsioonide alusel tööse vajaline arv ladujaid. Iga tööline saab sama palga. Töölise asjaks on, et ta saaks nädala ladunormi kätte. Kui keegi tööline veab seana hka või on töövõimetu, siis töötavad ta kolleegid seda enam. Ei või kujutada olukorda, et üks tööline saaks teiste nahal elada. Selleks astuvad juba teised samme ja nõuavad kutseoskamatu tööliste eemaldamist.

Siiski arvan, et ameeriklaste mõiste ebaproduktiivsusest tõest läheb liiale. On sääraseid ettevõtteid, kes säästavad iga sendi, mis kuluks masinate ja töökodade puhastamiseks, kuna ka see töö olevat ebaproduktiivne.

KIRJUT maailmast

Tulemas raamatunädal

Raamatute propageerimine taotleb mitut sihti — raamatud pääsevad rahva kätte, raamatute tootjad vabanevad liigest laost ja suurendavad tulusid, kirjanikud ja trükitöölised leiavad uut leiba ja tööd. Samuti raamatute propageerimiseks korraldatavad üritused seavad kogu asja kultuuri vaimu alla, taotledes kultuuripoliitilist sihti.

Seepärast ongi asutud uuesti raamatunädala korraldamisele, mis tahetakse pidada 4.—11. detsembrini üle maa, pidades vastavaid koosolekuid, loenguid, aktusi jne.

Vastav toimkond, kuhu kuuluvad raamatuäri-
mehed, kirjanikud, reklaamimehed ja patroonid riigi-
kui ka avalikest asutisist, ongi loodud ning asub
ettevalmistamistöösse.

Mis puutub meisse, trükitöölisesse, siis jäägu
meist see au — aitab, kui meile leiba tehakse...

Palgad Saksamaal

Metallitööstuses Saksamaal on praegu kõrgkon-
junktur ja töölised on otsitavad. Fašistlik režiim
ei näi sellest hoolivat ja surub töölise nõuded ha-
lastamatult maha. Nii näitab ametlik statistika pal-
kadest.

Brutopalk 48 tunniga 44,7 riigimarka, mahacarva-
misi mitmesuguste kohustuste näol 13,23, jääb jä-
rele 31,17 riigimarka.

58 tunni juures vastavalt 60,5 18,78 ja 41,72
marka.

57 tunniga 59,25, 16,81 ja 42,44 marka.

68 tunniga 71,25, 22,25 ja 49,20 marka.

Boikoti mõju

Põhja-Ameerika Ühendriikides teostati boikot
jaapani kaupade vastu. Selle tulemusena 1937. a.
langes jaapani kaupade sissevedu Ühendriikidesse
92 miljonilt 47 miljoni dollarini või ligi 50%!

Miks mitte hääletus?

Mussolini on end kuulutanud suureks väikerah-
vaste enesemääramise sõbraks. Seepärast hoiab ta
sudeetlaste, aga omal ajal ka Austria poole.

Mis oleks — kui ta laseks rahvast hääletada
Abessiinias või Hispaanias, eemaldades sõjaväed?
Või koguni sakslasist asustatud Lõuna-Tiroolis?

Næraksime, sõbrad, kui mitte nii kurb poleks.

Juubel Hispaanias

Hispaania ametiühingud pidasid 20. augustil
ametiühingulise liikumise 50 a. juubelit. Sel puhul
korraldati Barcelonas vastavad pidustused, millest
võtsid osa esindajad sotsialistlikest ja kommunistli-
kest parteidest, anarhistlikest Mehhiko, Prantsus-
maa jt. ametiühingust.

Rahvusvahelist Ametiühingute Liitu esindas
Prantsuse delegaat Buisson.

Inimsoo arv

Rahvasteliidu statistika alusel loeti 31. detsembril
1936. aastal kogu maailmas elavat 2.115.800.000
inimest. 1928. aastal oli see arv 1.919.000.000, kuna
1913. aastal elas üldse kokku 1.625.000.000 inimest.

Hoolimata hävitavast sõjast, näljahädast ja suu-
rist looduslikest katastroofidest, on inimeste arv 25
aasta jooksul näidanud tõusu 490.800.000 isiku võrra.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub novembri lõpul
Käsitöölise saatmise tähtpäev järgmisse numb-
risse 15. november